ADVIES
Opvolging Vlaams Jeugdbeleidsplan en Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2012

Het Vlaams Jeugdbeleidsplan 2010-2014 (VJBP) legt het geïntegreerd jeugdbeleid van de Vlaamse Regering vast. Het Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2014 (VAK) schrijft wat de Vlaamse Regering zal realiseren om haar beleid in overeenstemming te brengen met de slotbeschouwingen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind. De tussentijdse rapportage van het VJBP en het VAK geeft een overzicht van de doelstellingen, tot dusver gerealiseerde acties en de uitdagingen voor de toekomst. De Vlaamse Jeugdraad adviseert op dit tussentijds rapport. ***Er zijn nog 2 waardevolle jaren om beide plannen volledig en met ambitie te realiseren. Voer alle doelstellingen uit en zet daarbij extra in op het verlagen van kinderarmoede en ruimte voor kinderen en jongeren****.*

VLAAMSE JEUGDRAAD	
5 juni 2013	**ADVIES 13/07**

Advies Opvolging Vlaams Jeugdbeleidsplan en Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2012

De Vlaamse Jeugdraad, in vergadering op 5 juni 2013, onder voorzitterschap van Lander Piccart en waarbij aanwezig waren:

Aftab Shaireen, Baetens Jo, Celen Kim, Conings Glenn, Degryse Stefaan, Nolf Mieke, Kenens Simon, Smit Marlies, Wattiez Marie, Vlasschaert Stijn, Zahedi Sam

adviseert *unaniem* het volgende:

1.	Neem alsnog indicatoren op in het VJBP en het VAK om de verdere uitvoering en evaluatie te versterken.	p. 4
2.	Voer alle doelstellingen van het VJBP en VAK effectief uit. Er zijn nog 2 waardevolle jaren om het VJBP en VAK volledig en met ambitie te realiseren.	p. 4
3.	Bespreek de opvolging van het VJBP en het VAK binnen verschillende commissies van het Vlaams Parlement, in functie van het geïntegreerd karakter van het VJBP en het VAK.	P.6
4.	Maak uitkeringen afhankelijk van de gezinssamenstelling zodat het minimale inkomen van elk gezin beantwoordt aan de budgetstandaard.	p. 7
5.	Geef tijdig een overzicht van de grootorde en evolutie van klachten over discriminatie.	p. 7
6.	Maak duidelijk welke concrete acties de sociale ongelijkheidskloof in het onderwijs moeten dichten, en hoe de Vlaamse regering ze zal evalueren.	p. 7
7.	Geef als minister van Onderwijs een duidelijk signaal dat een algemeen hoofddoekenverbod op school niet wenselijk is. Motiveer waarom levensbeschouwelijke kentekens bijdragen tot kwaliteitsvolle, diverse en inclusieve leeromgevingen voor kinderen en jongeren.	p. 7
8.	Vereng het begrip diversiteit niet tot het interculturele. Versterk de competenties van ambtenaren in het werken met alle kinderen en jongeren.	p. 8
9.	Besteed in de hervorming van de attestering voldoende aandacht aan diversiteit in de begeleidingsploeg zelf.	p. 8
10.	Evalueer of het aanbod in de vrije tijd, het onderwijs en het welzijnswerk voor kinderen en jongeren in maatschappelijke kwetsbare situaties effectief uitgebreid is.	p. 9
11.	Maak dringend werk van de doelstellingen en acties in relatie tot niet-begeleide kinderen en jongeren.	p. 9
12.	Zet verder in op initiatieven binnen de beleidsdomeinen ruimte en onderwijs om de speelkansen van kinderen jonger dan 6 jaar te verhogen en toegankelijker te maken.	p. 9
13.	Maak verder werk van een openbare ruimte waarin kinderen en jongeren zich effectief autonoom kunnen verplaatsen.	p. 10
14.	Beperk recreatief medegebruik niet tot passage, maar laat ook spelen, sporten en op kamp gaan toe. Maak bossen en open ruimte ook gericht toegankelijk voor personen met een beperking.	p. 10

15.	Besteed meer aandacht aan het effectief ontsluiten van informatie uit onderzoek naar de leefwereld van kinderen en jongeren.	p.10
16.	De JoKER moet zo vroeg mogelijk uitgevoerd worden in het beleidsvoorbereidend proces, en niet achteraf. Geef ambtenaren voldoende ruimte in de opmaak van de JoKER, en creëer meer transparantie over het proces en het product van een JoKER.	p. 11
17.	Toets de gemeentelijke administratieve sancties (GAS) af aan de bepalingen en principes van het Kinderrechtenverdrag.	p. 11
18.	Koppel duidelijke en evalueerbare indicatoren aan de operationele doelstellingen over onderwijs in zowel het VJBP als het VAK.	p. 11
19.	Evalueer grondig de praktijk van het zittenblijven op basis van bestaand wetenschappelijk onderzoek, en investeer in alternatieve vormen van leer- en onderwijsondersteuning.	p. 12
20.	Investeer verder in brugfiguren en andere initiatieven uit het schoolopbouwwerk in het lager onderwijs. Implementeer deze ook in het secundair onderwijs.	p. 13
21.	Laat kinderen en jongeren opgroeien in leeromgevingen die kwaliteitsvol, divers en inclusief zijn.	p. 13
22.	Onderwerp de huidige taalproef en de hieraan gekoppelde toelatingsvoorwaarden voor kleuters aan een grondige evaluatie die vertrekt vanuit het perspectief en het belang van kinderen, jongeren en hun ouders.	p. 13
23.	Evalueer het spijbelactieplan, ook vanuit het perspectief van spijbelende jongeren, vooraleer dit plan verder te implementeren en uit te breiden. Voorzie meer dwingende stimulansen voor onderwijsinstellingen om hun schoolklimaat te analyseren; Breng het perspectief van kinderen, jongeren en hun ouders in.	p. 14
24.	Ondersteun initiatieven en acties rond geweld, ook in andere beleidsdomeinen zoals jeugd en sport, die door hun informele context vaak een andere aanpak vereisen.	p. 14
25.	Voorzie evalueerbare indicatoren om een dalingen vast te stellen van institutioneel geweld, kindermishandeling, pesten en zelfdoding, met bijzondere aandacht voor voorzieningen en instellingen.	p. 14
26.	Zorg in de seksuele en relationele ontplooiing van minderjarigen voor een gezond evenwicht tussen bescherming en ontwikkeling.	p. 15
27.	Zet in op een beleid overschrijdende aanpak in de ontwikkeling van een toegankelijk, ondersteunend en bruikbaar hulpaanbod voor kinderen en jongeren.	p. 15

1. Situering

Het Vlaams Jeugdbeleidsplan (VJBP) legt het geïntegreerd jeugdbeleid van de Vlaamse Regering vast. Het besteedt bijzondere aandacht aan het jeugdwerkbeleid en de rechten van het kind. Het VJBP bepaalt het jeugdbeleidsplan de doelstellingen van de Vlaamse Regering in alle bevoegdheidsdomeinen en de resultaatsindicatoren binnen een totale visie op de jeugd, het jeugdbeleid en de rechten van het kind..

De meerwaarde van het VJBP voor kinderen, jongeren en hun organisaties zit in het integrale en categoriale karakter ervan:

- **Integraal:** jeugdbeleid doorkruist heel wat sectoren en beleidsdomeinen, en spreidt zich uit over verschillende overheidsniveaus. Het probeert vele losse eindjes aan elkaar te knopen en gaat op zoek naar dwarsverbindingen.

- **Categoriaal:** jeugdbeleid vertrekt vanuit het oogpunt, de belangen, de ervaringen en de leefwereld van de categorie “jonge mensen”. Dit aparte perspectief zorgt voor een specifieke invulling van de beleidsvoering.

Het Vlaams Actieplan Kinderrechten (VAK) sluit aan bij het Vlaamse jeugdbeleidsplan 2010-2014 en waarborgt dat de Vlaamse Regering haar verbintenissen op het vlak van kinderrechten nakomt. Het moet duidelijkheid brengen over wat de Vlaamse Regering binnen de lopende regeerperiode zal realiseren om haar beleid in overeenstemming te brengen met de slotbeschouwingen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind van juni 2010.

Het tussentijds verslag van het VJBP 2010-2014 en het VAK 2011-2014 geeft een overzicht van de doelstellingen en acties die tot hiertoe gerealiseerd zijn en de uitdagingen voor de toekomst. Het verslag behandelt de uitvoering van het oorspronkelijke jeugdbeleidsplan zoals goedgekeurd begin 2011, en het VAK zoals goedgekeurd op 15 juli 2011. Dit verslag kwam tot stand onder coördinatie van de afdeling jeugd, door de bijdrage van de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid en door discussies binnen de reflectiegroep kinderrechten en jeugdbeleid. Bijkomend organiseerde de Afdeling Jeugd op 6 december een reflectie-dag, om vast te stellen waar we staan en wat – binnen de contouren van het plan – de prioriteiten moeten zijn voor de resterende twee jaar.

De Vlaamse Jeugdraad brengt advies uit op basis van de beschikbaar gestelde informatie. Het advies omvat een algemeen gedeelte (2.1) en een thematische bespreking (2.2).

2. Advies

2.1 ALGEMEEN

Het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid stond de jongste twee jaar niet stil en er waren heel wat initiatieven en acties op het veld. We willen coördinerend minister van Jeugd Pascal Smet erkennen voor de realisaties in het VJBP en het VAK.

Het tussentijds verslag geeft een eerste beeld op deze realisaties. Het kwam tot stand door input van verschillende actoren. Bij de realisatie van het VJBP en het VAK zijn immers heel wat beleidsmakers, administraties en middenveldorganisaties betrokken. Ons advies zoomt in op enkele doelstellingen van beide plannen, en formuleert aandachtspunten.

Neem duidelijke indicatoren op in het VJBP en het VAK om de verdere uitvoering en evaluatie te versterken.

De Vlaamse Jeugdraad adviseerde in december 2010 op het Vlaams Jeugdbeleidsplan.[1] We stelden toen voor om indicatoren te voorzien die de effecten van het plan op de leefwereld van kinderen en jongeren zouden kunnen monitoren. We adviseerden ook om een budgettair luik aan het Vlaamse Jeugdbeleidsplan toe te voegen om de slagkracht van het plan te verhogen.

In september 2011 gaven we ook advies op het Vlaams Actieplan Kinderrechten (VAK). We raadden aan verschillende doelstellingen binnen het actieplan concreter uit te werken om de impact te verhogen.[2] In het overzicht van de strategische en operationele doelstellingen was niet altijd duidelijk welke actoren in welke mate bij de acties betrokken waren.

De 21 kernindicatoren zoals opgenomen in de tussentijdse evaluatie zijn een eerste goede aanzet, maar ontoereikend om alle doelstellingen en acties op te volgen en te evalueren. Bij enkele kernindicatoren is de link met de respectievelijke strategische doelstellingen niet steeds duidelijk (bvb. kernindicatoren 6, 7 en 8 t.a.v. SD 7 van het VJBP). De kernindicatoren dekken ook niet alle acties, operationele en strategische doelstellingen uit beide plannen. Voor het VAK vinden we geen verwijzingen terug bij de kernindicatoren (!). Om een effectieve opvolging en evaluatie van zowel het VJBP als het VAK mogelijk te maken, adviseren wij de indicatoren-set verder uit te bouwen. Het nu opgenomen cijfermateriaal is ontoereikend voor het in kaart brengen van bredere maatschappelijke trends over langere periodes, en hieruit mogelijke interpretaties en conclusies voor het beleid te halen. Hierbij is het noodzakelijk om naast 'effect-indicatoren', ook 'proces-indicatoren' op te nemen. En dit op basis van zowel (bestaande) kwantitatieve als ook kwalitatieve data.

Beide plannen hebben het vaak over het 'stimuleren van', het 'mogelijk maken van' en andere inspanningsverbintenissen. Vraag blijft in welke mate deze stimulansen resultaat opleveren. We vragen dan ook om een evaluatie die niet enkel de uitvoering van de geplande acties bekijkt, maar ook de impact van die acties. Maar dit is alleen mogelijk met duidelijke indicatoren en een aangepast budget. In de thematische bespreking gaan we hier verder op in aan de hand van concrete doelstellingen en acties.

Voer alle doelstellingen van het VJBP en VAK effectief uit. Er zijn nog 2 waardevolle jaren om het VJBP en VAK volledig en met ambitie te realiseren.

[1] Advies 1019
[2] Advies 1117

Een prioriteitenbepaling mag niet inhouden dat de Vlaamse regering terugkomt op de uitgesproken engagementen uit het VJBP en het VAK. De Vlaamse Jeugdraad vraagt aan de Vlaamse Regering om alle doelstellingen van het VJBP en VAK in de komende 2 jaar te realiseren.

Bespreek de opvolging van het VJBP en het VAK binnen verschillende commissies van het Vlaams Parlement, in functie van het geïntegreerd karakter van het VJBP en het VAK.

Als we het integrale karakter van het VJBP en het VAK verder alle eer willen aandoen, is opvolging binnen meerdere commissies van het Vlaams Parlement nodig. De opvolging van beide plannen besteedt voorlopig geen aandacht aan de manier waarop het Vlaams Parlement de plannen behandelt. In het verleden beperkte dit zich dikwijls tot een jaarlijkse bespreking binnen de commissie cultuur, jeugd, sport en media. Gezien de categoriale benadering van het VJBP en het VAK vraagt de Vlaamse Jeugdraad opvolging en eindevaluatie binnen meerdere commissies van het Vlaams Parlement.

2.2 THEMATISCHE BESPREKING

2.2.1 ARMOEDE & SOCIALE UITSLUITING

Maak uitkeringen afhankelijk van de gezinssamenstelling zodat het minimale inkomen van elk gezin beantwoordt aan de budgetstandaard

De Vlaamse Jeugdraad pleit voor een leefbaar inkomen dat rekening houdt met de grootte van elk gezin (*VAK SD 5*). Wij vragen dat uitkeringen [3]afhankelijk worden van de gezinssamenstelling. Zo moet elk gezin minimaal een inkomen hebben dat beantwoordt aan de budgetstandaard [4] We vragen om hier op korte termijn werk van te maken. Armoede bestrijd je door concrete acties. Deze actie zal voor veel gezinnen een groot verschil maken!

We merken dat de geformuleerde engagementen onder operationele doelstelling 5 van het VAK grotendeels niet opgestart zijn (*zie VAK OD 5.1*). Reden tot grote bezorgdheid. Heeft de Vlaamse regering de intentie om de uitgesproken engagement nog na te komen?

Geef tijdig een overzicht van de grootorde en evoluties van klachten over discriminatie.

De Vlaamse regering heeft de ambitie om discriminatie binnen organisaties en voorzieningen weg te werken en de toegankelijkheid te verhogen, en stelt daarvoor screenings op. Maak de resultaten van de screening tijdig bekend , en ook de acties die gekoppeld worden aan de resultaten. Zo kunnen alle actoren samen werk maken van de strijd tegen verschillende vormen van discriminatie. (*zie ook VAK OD 1.8 & OD 5.3*) .

2.2.2 DIVERSITEIT & GELIJKE KANSEN

Maak duidelijk welke concrete acties de sociale ongelijkheidskloof in het onderwijs moeten dichten, en hoe de Vlaamse regering ze zal evalueren.

De Vlaamse Jeugdraad stelt vast dat onder de strategische doelstelling 4 van het VJBP weinig van de operationele doelstellingen en acties, gericht op concrete interventies in de praktijk, opgestart of uitgevoerd zijn. In het beleidsdomein onderwijs zien we dat vele acties naar omkadering en opleiding van onderwijzend personeel nog niet van start gingen. Het is niet duidelijk hoe de uitgevoerde en nog uit te voeren acties bijdragen tot het dichten van de sociale ongelijkheidskloof in het onderwijs, en op welke wijze de Vlaamse regering dit zal evalueren.

Geef als minister van onderwijs een duidelijk signaal dat een algemeen hoofddoekenverbod op school niet wenselijk is. Motiveer waarom levensbeschouwelijke kentekens bijdragen tot kwaliteitsvolle, diverse en inclusieve leeromgevingen voor kinderen en jongeren.

Wij verwijzen naar ons advies 'Hoofdoeken op school', van 4 november 2010, waarin we de minister bevoegd voor onderwijs vragen om in dialoog met kinderen en jongeren één maatregel te nemen

[3] Voorbeelden van uitkeringen zijn: werkloosheidsuitkering, integratie uitkering, ziekte- en invaliditeitsuitkering, leefloon, kinderbijslag, pensioen

[4] Een budgetstandaard is de hoeveelheid financiële middelen die mensen nodig hebben om op menswaardige manier te participeren aan onze samenleving. Voor meer info: http://www.menswaardiginkomen.be/

voor alle scholen in Vlaanderen.[5] We herhalen hier deze vraag om één maatregel die uit gaat van vrijheid tot dragen van een hoofddoek en andere levensbeschouwelijke tekens, binnen een welomschreven kader.

Vereng het begrip diversiteit niet tot het interculturele. Versterk de competenties van ambtenaren in het werken met alle kinderen en jongeren.

Om de competenties van ambtenaren rond diversiteit en het werken met jongeren te versterken (*zie VJBP OD 4.1*) is het belangrijk het jeugdwerk nauw te betrekken. Het jeugdwerk kent als geen ander de doelgroep, hun leefwereld, gevoelswereld, subculturen. Werken aan competenties moet ook breder gaan dan het interculturele (*zie VJBP OD 4.2 en 4.3*). Ook het omgaan met kinderen en jongeren met een verstandelijke en/of fysieke beperking, kinderen en jongeren met een 'label', kinderen en jongeren in armoede, etc. stelt begeleiders, opvoeders en leerkrachten voor nieuwe uitdagingen.

Via het Project Divers Jeugdwerk werkt De Ambrassade vzw verder aan modellen waarmee jeugdorganisaties aan de slag kunnen rond het thema sociale inclusie en diversiteit (*zie VJBP OD 4.2*). Modellen en handleidingen kunnen een middel zijn om organisaties beter te doen omgaan met diversiteit. Het verslag maakt melding van een 'toolbox' met 'good practices', beheerd door het Kruispunt Migratie-Integratie. Maak deze toolbox beter bekend in verschillende sectoren.

Het is een noodzaak om het jeugdwerk voor en met allochtone jongeren (*zie VJBP OD 4.2*) blijvend te ondersteunen en te erkennen omwille van het emancipatorisch potentieel. Belangrijk hierbij: lokale jeugddiensten en jeugdraden hebben verdere ondersteuning en informatie over deze jeugdwerkvormen nodig.

Besteed in de hervorming van de attestering voldoende aandacht aan diversiteit in de begeleidingsploeg zelf.

Werken aan de competenties van jeugdwerkers in het omgaan met diversiteit bij kinderen en jongeren is belangrijk. Maar daarnaast is het ook cruciaal om aandacht te besteden aan diversiteit in de begeleidingsploeg zelf. Bij heel wat jeugdorganisaties stromen jongeren uit kansengroepen (bv. een jongere met een beperking) door naar begeleiding, maar dit stelt de jeugdorganisaties in kwestie voor moeilijke keuzes in verband met attestering.

Vanuit de missie om kinderen en jongeren maximale ontplooiingskansen te bieden en hun competenties te waarderen, vragen we om in de hervorming van de attestering ook rekening te houden met diversiteit onder begeleiding. Enerzijds door meer mogelijkheden tot differentiatie in het kadervormingstraject te voorzien. Anderzijds door in de trajecten die leiden tot de toekenning van attesten, de competenties die een jongere bezit te waarderen en waar nodig extra ondersteuning te voorzien (*zie VJBP OD 4.2 en 4.3*).

[5] http://www.vlaamsejeugdraad.be/wp-content/files_flutter/1257859137Advies0915Hoofddoekenopschool.pdf

2.2.3 ONTWIKKELINGSKANSEN & VRIJE TIJD

Evalueer of het aanbod in de vrije tijd, het onderwijs en het welzijnswerk voor kinderen en jongeren in maatschappelijke kwetsbare situaties effectief uitgebreid is.

We vragen de Vlaamse Regering hoe ze kan nagaan of het aanbod in vrije tijd, onderwijs en welzijn op maat van maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren effectief uitgebreid (of aan het uitbreiden) is (*zie VJBP SD 7*). Noch de tabel, noch het tussentijds verslag bieden hierover duidelijkheid. We krijgen graag zicht op de integrale strategie voor ondersteuning van organisaties die werken met kinderen en jongeren in kwetsbare situaties (*zie VJBP OD 7.1*).

Maak dringend werk van de doelstellingen en acties in relatie tot niet-begeleide kinderen en jongeren.

Op het terrein zijn er zo goed als geen vorderingen gemaakt wat betreft niet-begeleide minderjarige jongeren. Dit ondanks de ambities in zowel het VJBP als het VAK en de veroordeling van België door het Comité voor Sociale Rechten (ECSR) van de Raad van Europa. Die stelt dat er aanzienlijke en aanhoudende tekortkomingen blijven in:

- de opvang van minderjarige vreemdelingen in België;
- het recht van kinderen en jongeren op bijzondere bescherming tegen fysieke en morele gevaren;
- hun recht op bescherming van gezondheid en hun recht op sociale, wettelijke en economische bescherming, zoals beschreven in het Europees Sociaal Handvest (ESH).

Wij vragen verder ook aandacht voor de precaire leefsituatie van kinderen uit asielzoekende gezinnen.

2.2.4 JEUGDRUIMTE

We zijn tevreden dat de Vlaamse Overheid continu aandacht blijft besteden aan veilige, duurzame en toegankelijke infrastructuur voor de activiteiten van kinderen, jongeren en hun verenigingen. In het lokaal jeugdbeleid was de prioriteit brandveiligheid in de periode 2010-2013, in combinatie met de samenaankoop van brandveiligheidsmateriaal, een succes. Ook de acties van minister Smet naar aanleiding van ons regulitis-dossier (samenwerking tussen De Ambrassade en FOD binnenlandse zaken m.b.t. brandveiligheid, de organisatie van een ronde tafel met ministers Smet en Fourlan en de jeugdsector over kampregelgeving …) werpen hun vruchten af.

Zet verder in op initiatieven binnen de beleidsdomeinen ruimte en onderwijs om de speelkansen van kinderen jonger dan 6 jaar te verhogen en toegankelijker te maken.

Er is de laatste jaren sterk werk geleverd rond speelruimte voor kinderen en jongeren. Toch zien we dat het spelende kind in de samenleving onder druk blijft staan. Vooral wanneer het gaat over speelruimte. We denken in concreto aan de GAS, de klachten over kindercrèches en speelpleinen …

Om de speelkansen van kinderen jonger dan 6 jaar te verhogen en meer toegankelijk te maken (zie VJBP OD 8.4), vragen we meer en versterkte initiatieven binnen de beleidsdomeinen ruimte en onderwijs.

Maak verder werk van een openbare ruimte waarin kinderen en jongeren zich effectief autonoom kunnen verplaatsen.

We vragen aan de Vlaamse regering en meer specifiek aan de minister van Ruimtelijke Ordening en Mobiliteit om de openbare ruimte en mobiliteit zo in te richten dat de kinderen en jongeren zich autonoom kunnen verplaatsen. Kinderen en jongeren geven aan dat dit voor hen cruciaal is. Projecten Slimme Mobiele Scholen of acties rond openbaar vervoer zijn een eerste aanzet. Maar er zijn ook structurele ingrepen nodig in het mobiliteitsbeleid én in de ruimtelijke ordening. [6]

Beperk recreatief medegebruik niet tot passage, maar laat ook spelen, sporten en op kamp gaan toe. Maak bossen en open ruimte ook gericht toegankelijk voor personen met een beperking.

De Vlaamse Jeugdraad is bezorgd dat het in de natuur spelende kind dreigt uit te sterven. Contact met de natuur is noodzakelijk om de waarde ervan te beseffen. En is dus de eerste stap naar natuurbehoud. Voor steeds meer kinderen en jongeren is de jeugdvereniging en op kamp gaan het enige echte contact met de natuur. De huidige evoluties beperken de kansen voor volgende generaties om in volle natuur te spelen en te ravotten. Bestaande zonevreemde jeugdlokalen en -verblijven in de natuur zijn bedreigd en verdwijnen langzaam maar zeker. Nieuwe jeugdlokalen en -verblijven bouwen in een groene omgeving is niet meer mogelijk. Die groene omgeving is nochtans essentieel.[7]

2.2.5 JEUGDONDERZOEK

Besteed meer aandacht aan het effectief ontsluiten van informatie uit onderzoek naar de leefwereld van kinderen en jongeren.

Als Vlaamse Jeugdraad hechten wij, samen met de minister van Jeugd, veel belang aan het verbeteren van het inzicht in de leefwereld van kinderen en jongeren (*zie VJBP SD 3 & VAK OD 1.7*). We merken dat we nog altijd weinig systematisch kwalitatief inzicht hebben in (de beleving van) de leefwereld van kinderen en jongeren. Hun leefwereld is heel divers en strekt zich uit over hun thuis, de georganiseerde en niet-georganiseerde vrije tijd, hun school (overheen alle schooltypes incl. deeltijds en buitengewoon onderwijs), de voor- en naschoolse opvang, een instelling (jeugd, asiel) etc.

Er gebeurt hierover heel wat onderzoek maar de resultaten zijn niet altijd toegankelijk voor kinderen, jongeren en mensen die met hen te maken hebben. Het moet een ambitie blijven om de komende jaren relevant onderzoek naar diverse doelgroepen (beleidsmakers, jongeren, organisaties …) kwaliteitsvol te ontsluiten. Onder de strategische doelstelling 3 van het VJBP missen we aandacht voor de doelstellingen van de jeugdmonitor (de zgn. ‘staat van de jeugd’), zoals die nu wordt opgemaakt door het Jeugdonderzoekplatform. We vragen ons af op welke manier de JOP-monitor bijdraagt tot het versterken van het Jeugdbeleid, en hoe de resultaten van de JOP concreet gehanteerd zijn in het beleid van de Vlaamse regering.

[6] Advies 1219
[7] Advies 1219

2.2.6 KINDERRECHTEN

De JoKER moet zo vroeg mogelijk uitgevoerd worden in het beleidsvoorbereidend proces, en niet achteraf. Geef ambtenaren voldoende ruimte in de opmaak van de JoKER, en creëer meer transparantie over het proces en het product van een JoKER.

Als Vlaamse Jeugdraad zien wij in de Jongeren en Kinderen Effectrapportage (JoKER) een goed instrument om het beleid van de Vlaamse regering meer jeugd- en kindvriendelijk te maken, en meer conform de bepalingen van het Kinderrechtenverdrag (*zie VAK SD 1*). Op voorwaarde dat de ambtenaar die een JoKER opmaakt (het aanspreekpunt) hiervoor de nodige ruimte krijgt en genoeg expertise heeft (of kan aanspreken). Ook essentieel: dat de JoKER uitgevoerd wordt in het beleidsvoorbereidend proces, en niet achteraf.[8] Een goede ondersteuning van de aanspreekpunten is nodig. We vragen om de komende jaren verder in te zetten op een transparante informatie rond de (opgemaakte) JokER's en op verdere ondersteuning van de aanspreekpunten.

Toets de gemeentelijke administratieve sancties (GAS) af aan de bepalingen en principes van het Kinderrechtenverdrag.

Specifiek vragen we de Vlaamse regering om de gemeentelijke administratieve sancties af te toetsen aan de bepalingen en principes van het Kinderrechtenverdrag. Dit uitgesproken engagement staat onder OD 1.4 van het VAK: "De Vlaamse overheid ziet erop toe dat haar wetgeving en administratieve regelingen overeenkomen met de bepalingen en principes van het IVRK". We lezen verder onder OD 3.2 "*In administratieve procedures waarin beslissingen worden genomen t.a.v. individuele kinderen, worden de betrokken kinderen systematisch gehoord en wordt een passend belang gehecht aan hun mening*."

We zijn erg bezorgd dat deze rechtswaarborg niet systematisch ingebouwd zit in de toepassing van de GAS . En dus een vrijgeleide installeert voor schending van de rechten van kinderen.

De Vlaamse Jeugdraad vraagt de minister van Onderwijs, tevens coördinerend minister van Kinderrechten, om een stand van zaken over het leerlingenstatuut, en de redenen waarom schoolplichtige jongeren dit statuut nog steeds niet hebben.

2.2.7 ONDERWIJS & EDUCATIE

Koppel duidelijke en evalueerbare indicatoren aan de operationele doelstellingen over onderwijs in zowel het VJBP als het VAK.

- <u>Meer ontwikkelingskansen voor kinderen in maatschappelijk kwetsbare situaties.</u>

In het beleidsdomein onderwijs is een grote investering in het welbevinden van kinderen en jongeren in het onderwijs voor ons een prioriteit en blijvend aandachtspunt. Verschillende doelstellingen van het VJBP en het VAK vallen hier (deels) onder (*zie VJBP OD 8.1, 8.2 / VAK OD 4.2, 5.2, 5.3, 5.7, 5.8, 5.9*):

- geweld en pesten als mogelijke oorzaken voor spijbelen,
- het kleiner maken van klassen,
- meer differentiatie in de begeleiding van leerlingen,
- ouderparticipatie,

[8] ZEvaluatierapport over de JoKER van het Kenniscentrum Kinderrechten
http://www.keki.be/documents/2012%20KeKi_beleidsadvies%20JoKER.pdf

- het versterken van competenties van leerkrachten en ander onderwijspersoneel.

In het tussentijds verslag missen we indicatoren. In het VJBP lezen we bijvoorbeeld onder OD 8.1 het engagement om het aantal kleuters per leerkracht te doen dalen. Uit de overzichtstabel en het verslag is het niet duidelijk in welke mate een daling van het aantal kleuters per leerkracht effectief reeds gerealiseerd werd.

- Doorverwijzingen en ongekwalificeerde uitstroom.

Wij stellen vast dat ons onderwijssysteem - ondanks de uitgesproken engagementen van de Vlaamse regering -een enorme ongelijkheid aan kansen en ontwikkelingsmogelijkheden voor kinderen en jongeren blijft produceren. We verwijzen hier specifiek naar het meest recente What-Do-You-Think rapport van Unicef [9] en de bekende PISA-rapporten.

Een migratieachtergrond en armoede hebben een enorm negatieve en bepalende impact op de schoolloopbaan van kinderen en jongeren. Kinderen uit sociaaleconomisch zwakkere gezinnen lopen 5 keer meer risico om in het lager onderwijs te blijven zitten. Ze hebben 8 tot 10 maal meer kans op doorverwijzing naar het buitengewoon onderwijs. Ze belanden vaker in het BUSO en hebben een hogere kans om uit te stromen zonder diploma. De cijfers zijn al jaren bekend. Maar het beleid van de Vlaamse regering op vlak van onderwijs en gelijke kansen slaagt er niet in om alle kinderen en jongeren, ongeacht hun sociaaleconomische achtergrond, kwalitatief onderwijs aan te bieden. We vragen dan ook concrete indicatoren omtrent doorverwijzingen en ongekwalificeerde uitstroom te koppelen aan de doelstellingen uit zowel het VJBP (*zie VJBP SD 10)* als het VAK (*zie VAK OD 5.6, 5.7, 5.8*). Dat is voor ons de enige zinvolle manier om plannen uit te voeren en ze achteraf te kunnen evalueren.

- Participatie van kansengroepen aan het hoger onderwijs.

We lezen in het verslag dat de uitwerking van concrete doelstellingen omtrent instroom, doorstroom en uitstroom van studenten uit ondervertegenwoordigde groepen in het hoger onderwijs vertraging opliep. Zo ook de automatische toekenning van studiefinanciering. De Jeugdraad vraagt welke indicatoren de Vlaamse regering aan deze actie koppelt om na te gaan of de participatie van jongeren uit kansengroepen gestimuleerd wordt (of zal worden). De herziening van kadervorming in het jeugdwerk besteedt expliciet aandacht aan interculturele competenties binnen de opmaak van competentieprofielen. Dat is een goede evolutie, maar we zien deze competenties graag ook breder ingevuld dan enkel het 'interculturele'. Daarnaast vragen we ons af in welke mate diversiteit onder jeugdbegeleiders en lesgevend personeel zelf een punt is (*zie VJBP OD 10.2*).

Evalueer grondig de praktijk van het zittenblijven op basis van bestaand wetenschappelijk onderzoek, en investeer in alternatieve vormen van leer- en onderwijsondersteuning.

Internationaal vergelijkend onderzoek (PISA, 2009) toont aan dat België een relatief groot aantal zittenblijvers heeft in vergelijking met de meeste andere landen. Vlaanderen is kampioen in het uitdelen van C-attesten. Vanuit het belang, de ontwikkeling en het welzijn van kinderen en jongeren vragen wij om de praktijk van het zittenblijven (en de C-attesten) grondig te evalueren. Wij adviseren om meer in te zetten op het uitwerken en toepassen van alternatieve vormen van leer- en onderwijsondersteuning.

[9] http://www.unicef.be/_webdata/project-blog/2013-02-13/HR_Kinderen_en_onderwijs_NL.pdf

Uit een internationale wetenschappelijke meta-analyse besluiten onderzoekers van het HIVA (KU Leuven) dat zittenblijven minder gunstige effecten heeft dan Vlaamse leerkrachten, directies en ouders denken. Zo leidt zittenblijven doorgaans niet tot betere schoolse prestaties (tenzij in het bisjaar); wisselen zittenblijvers vaker van school; verlaten zittenblijvers vaker voortijdig het secundair onderwijs zonder diploma; stromen zittenblijvers minder door naar het hoger onderwijs; hypothekeert zittenblijven het leerproces van de nieuwe, zwakkere klasgenootjes van de zittenblijvers; leidt zittenblijven tot een gelijkaardig loon of een even grote uitkering als bij niet-zittenblijven en brengt zittenblijven heel wat kosten met zich mee voor de ruimere samenleving (Juchtman & Vandebroucke, 2010).[10] Zittenblijven heeft ook volgens de cijfers van de JOP-monitor een nefast effect op het schoolwelbevinden. Dat deze Vlaamse Regering geen drastische hervorming van het secundair onderwijs zal doorvoeren is volgens ons een gemiste kans om o.a. oplossingen voor de ongekwalificeerde uitstroom te bieden.

Investeer verder in brugfiguren en andere initiatieven uit het schoolopbouwwerk in het lager onderwijs. Implementeer deze ook in het secundair onderwijs.

Wij willen graag wat meer info over de inzet van brugfiguren (bvb. aantal VTE) in de actie omtrent de kwetsbare relatie van 'Roma kinderen' (*zie VAK OD 5.6*). Door hun cruciale rol in het leggen van bruggen tussen de leefwereld van 'Roma kinderen' (en andere) en het onderwijs, adviseren wij om brugfiguren niet in enkel in het lager onderwijs aan te stellen , maar ook in het secundair. We vragen de Vlaamse regering om de mogelijkheden hiervan te onderzoeken, en eveneens in te zetten op andere vormen van 'schoolopbouwwerk', met name oudergroepen en moedergroepen, informatiemomenten, open-klasmomenten, e.a. met nadruk op het optimaliseren van de communicatie en verbondenheid tussen school en ouders (*zie o.a. VAK OD 5.7, 5.8*).

Laat kinderen en jongeren opgroeien in leeromgevingen die kwaliteitsvol, divers en inclusief zijn.

De Vlaamse regering uit sterke ambities om organisatorische, financiële en praktische drempels weg te werken die inclusieve leertrajecten in het onderwijs bemoeilijken (*zie VJBP OD 10.3*). Rekening houdend met de resultaten uit het recente What-Do-You-Think project over onderwijs (UNICEF, 2013) vraagt de Vlaamse Jeugdraad met klem dat de Vlaamse regering haar engagementen nakomt over meer kwalitatieve, diverse en inclusieve leeromgevingen voor kinderen en jongeren (*zie VJBP SD 10*).

Onderwerp de huidige taalproef en de hieraan gekoppelde toelatingsvoorwaarden voor kleuters aan een grondige evaluatie die vertrekt vanuit het perspectief en het belang van kinderen, jongeren en hun ouders.

Over taal-stimulerende initiatieven vragen wij de uitvoering van de vooropgestelde acties voor meer- en anderstaligheid zowel in de context van school, opvang als vrije tijd. Ter inspiratie verwijzen we naar de visienota van Kind en Gezin over taalstimulering en meertaligheid.[11] We willen de taalproef en de toelatingsvoorwaarden voor kleuters in zijn huidige vorm grondig evalueren vanuit het perspectief en het belang van kinderen, jongeren en hun ouders. Ook vragen we dat de procedures van CLB's en klassenraden, en de bestaande diagnostische instrumenten en beslissingsprocedures meer rekening houden met de gezinsachtergrond en de stem en leefwereld van kinderen en jongeren. We merken immers dat nog altijd leerlingen op heel jonge leeftijd verstrikt geraken in het watervalsysteem.

[10] http://www.ond.vlaanderen.be/obpwo/projecten/2010/10.02/Beleidssamenvatting_1002.pdf
[11] http://www.kindengezin.be/img/visietekst-meertaligheid.pdf

2.2.8 WELZIJN

Evalueer het spijbelactieplan, ook vanuit het perspectief van spijbelende jongeren, vooraleer dit plan verder te implementeren en uit te breiden. Voorzie meer dwingende stimulansen voor onderwijsinstellingen om hun schoolklimaat te analyseren; Breng het perspectief van kinderen, jongeren en hun ouders in.

Het verslag vermeldt het nieuwe actieplan voor spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag (*zie VJBP OD 6.2/ VAK OD 4.2*). We vragen ons af vanuit welke optiek spijbelen in verband wordt gebracht met vormen van grensoverschrijdend en antisociaal gedrag, waaronder bijvoorbeeld pesten. We willen benadrukken dat spijbelen vaak het symptoom is van diepere problemen, die volgens ons prioritair aangepakt moeten worden. Het huidige plan besteedt veel aandacht aan de responsabilisering en sanctionering van kinderen, jongeren en hun ouders. Al te vaak wordt de schuld bij de ouders gelegd, en worden ouders gesanctioneerd door bijvoorbeeld het kindergeld en/of de studietoelage in te trekken. Wat is het positieve effect is van deze bestraffende maatregelen? De stimulansen voor onderwijsinstellingen om hun eigen schoolklimaat te analyseren, zijn te vrijblijvend en niet actiegericht. Wij adviseren om het perspectief van kinderen, jongeren en hun ouders in te brengen bij de evaluatie van het spijbelactieplan vooraleer dit plan verder te implementeren en uit te breiden.

Het rapport maakt niet duidelijk wat de impact is van initiatieven rond pesten, evenmin rond nieuwe vormen zoals cyberpesten. Een thema dat nochtans voor kinderen en jongeren helaas dagelijkse realiteit is.

Ondersteun initiatieven en acties betreffende geweld ook in andere beleidsdomeinen zoals jeugd en sport, die door hun informele context vaak een andere aanpak vereisen.

De Ambrassade vzw werkt, samen met actoren actief in de vrije tijd van kinderen en jongeren, een traject uit rond geweld. Dit moet (begeleiders van) organisaties ondersteunen in het voorkomen van en omgaan met alle mogelijke vormen van fysiek en emotioneel geweld in de georganiseerde vrije tijd. De Jeugdraad zal op basis van dit traject gericht advies uitbrengen rond geweld in de leefwereld van kinderen en jongeren.

De oprichting van het Vlaams Forum Kindermishandeling vinden we een goede evolutie om een betere afstemming tussen welzijn en justitie te verkrijgen (*zie VAK OD 6.3*). Ook de uitbreiding naar andere Vlaamse bevoegdheden vinden we positief. We hopen dat de effecten hiervan op korte en lange termijn voelbaar zijn in de praktijk en in specifieke cases.

Voorzie evalueerbare indicatoren om dalingen vast te stellen van institutioneel geweld, kindermishandeling, pesten en zelfdoding, met bijzondere aandacht voor voorzieningen en instellingen.

Onder de strategische doelstelling over het doen afnemen van institutioneel geweld, kindermishandeling, pesten en zelfdoding (*zie VJBP SD 6 & VAK SD 4*) vinden wij geen indicatoren terug om daling (of stijging) van deze vormen van geweld te kunnen vaststellen. Ook omtrent de preventie van geweld in voorzieningen en instellingen voor kinderen jongeren missen we duidelijke indicatoren.

Zorg in de seksuele en relationele ontplooiing van minderjarigen voor een gezond evenwicht tussen bescherming en ontwikkeling.

Op 29 februari 2012 sloten de ministers bevoegd voor welzijn, sport, onderwijs en jeugd een engagementsverklaring met hun sectoren. Deze stelt expliciet dat men de fysieke en seksuele integriteit van de minderjarige wil beschermen. Maar ook dat men de seksuele en relationele ontplooiing van minderjarigen zal garanderen. Door minderjarigen genoeg ruimte te laten om te ontwikkelen en te experimenteren.

We merken op dat de ondernomen acties vooral inspelen op bescherming. Dit vinden we op zich een goede zaak, alleen stellen we ons de vraag in hoeverre de ontplooiing van kinderen en jongeren nog gegarandeerd is? Zeker omdat "alle seksuele handelingen" tussen jongeren onder 16 jaar bij strafwet verboden zijn. Wij pleiten daarom voor een gezond evenwicht tussen bescherming en ontwikkeling. Het dossier "Jongeren en seksualiteit", opgemaakt in 2011 door het Kinderrechtencommissariaat, Sensoa, Jeugd en Seksualiteit en Vlaamse Jeugdraad, haalt dit aspect ook aan en pleit voor een legaal kader voor consensuele seksuele handelingen tussen jongeren onderling.

Wat betreft het meldpunt 1712 stelden we reeds van bij de oprichting de vraag om expliciet aandacht te besteden aan de specifieke toegankelijkheid voor kinderen en jongeren. Zowel naar het gebruik van kanalen als naar openingsuren, etc. Onlangs vernamen we nog in de pers dat het meldpunt in de praktijk vaak onbereikbaar is. We vragen met aandrang om daadkrachtig in te zetten om dit meldpunt meer toegankelijk te maken.

Zet in op een beleid overschrijdende aanpak in de ontwikkeling van een toegankelijk, ondersteunend en bruikbaar hulpaanbod voor kinderen en jongeren.

De aangepaste sociale dienstverlening en psychiatrische begeleiding voor alle kinderen en jongeren die er nood aan hebben (*zie VAK OD 6.1*) laat nog de wensen over. In maart organiseerde de Vlaamse Jeugdgraad een AV² (inspraakmoment) omtrent Jeugdhulp. Jongeren die reeds in aanraking kwamen met de jeugdhulp gaven daar aan dat zij vaak geen inzage hebben in hun persoonlijk dossier en zij niet in alle aspecten van hun hulpverleningstraject als volwaardige partner werden behandeld. We stellen verder vast dat veel kinderen en jongeren de weg naar een ondersteunend hulpverleningsaanbod niet vinden. En wanneer ze gespecialiseerde psychiatrische hulp vinden, krijgen ze vaak te maken met lange wachtlijsten. Wij vragen verdere inzet voor een snelle toegang van kinderen en jongeren tot een ondersteunend en bruikbaar hulpaanbod.